

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

BAIXADA DE LES ESPENYES, NÚMERO 8 - MATARÓ

DOSSIER DE PREMSA

Mataró, 7 de març de 2006

Índex

Descobriment d'importants restes arqueològiques a Mataró	Pàg. 3-5
Situació del jaciment	
Resultats inèdits	
Un forn i nous indicis d'un hipogeu	
La transformació de Can Xammar	
Protecció del Patrimoni Arqueològic i Històric de la ciutat	
Fitxa tècnica	
Objectius de la intervenció i mètode de treball	Pàg. 6
Els objectius	
Mètode del treball de camp emprat	
La intervenció arqueològica pas a pas	Pàg. 7-11
Fase 1: Els murs radials de contenció	
Fase 1: La muralla del s. XVI i el pas de ronda	
Fase 1: La torre de defensa	
Fase 2: Reorganització de l'espai durant els s. XVIII i XIX	
Intervencions fetes a Can Xammar	Pàg. 12-14
Intervencions fetes a la muralla del s. XVI	Pàg. 15
Recuperació del Patrimoni Arqueològic i Històric	Pàg. 16
Prospeccions arqueològiques	
Can Xammar, Can Soleret i Cirera Nord	

Una intervenció de PUMSA permet el descobriment d'importants restes arqueològiques a Mataró

Uns murs radials que feien de contraforts interns d'una torre de defensa de la muralla del segle XVI i part del pas de ronda, són les principals restes arqueològiques descobertes a la Baixada de Les Espenyas número 8 de Mataró. L'empresa municipal Promocions Urbanístiques de Mataró, S.A. (PUMSA) ha encarregat la recuperació d'aquestes restes arqueològiques dins del projecte de transformació urbanística del sector de Can Xammar i del centre històric de la ciutat iniciat l'any 2002.

La intervenció arqueològica, gestionada per l'empresa ATICS S.L. i coordinada des de l'Àrea d'Intervenció Arqueològica del Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament, es du a terme des del mes d'octubre. La direcció tècnica i científica de les excavacions han estat a càrrec de l'arqueòloga **Esther Medina i Guerrero**, segons resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural. El total de la inversió en els treballs arqueològics a Can Xammar és de 339.720,84 euros dins de la qual s'inclouen els 82.257,14 euros corresponents a la intervenció de la Baixada de Les Espenyas.

Situació del jaciment

La intervenció promoguda per PUMSA s'ha fet al solar de la Baixada de Les Espenyas número 8, situat entre els carrers de Can Xammar i de l'Hospital de Mataró i inclou els solars dels números, 2, 4 i 6. Disposa de 326,81 metres quadrats de superfície i es troba a l'interior de la muralla del s. XVI, en el marge sud-est de la ciutat.

Les façanes sud i oest de la parcel·la afectada limiten amb la plaça de Can Xammar; per l'est i mitjançant la muralla, amb els patis interiors de les finques circumdants, i, pel nord, amb la Baixada de Les Espenyas. El terreny es troba entre les cotes 17 i 18,5 metres per sobre del nivell del mar.

Resultats inèdits

En primer lloc, destaquen els cinc murs radials a l'interior de la torre de defensa de la muralla del segle XVI que tenen la funció de contrafort. Aquests es consideren una descoberta singular i important ja que aporta més informació sobre els modes de construcció d'aquell temps, segons **Miquel Gurrera**, responsable de l'empresa Àtics que du a terme la intervenció arqueològica a la zona. Tres dels murs tenen una amplada de 70 cm i, els dos restants, entre 80 i 90 cm. Aquest dos últims estan alineats amb els corresponents trams de muralla, el de llevant i el de migjorn

En segon lloc, s'ha trobat un mur d'entre 50 i 52 centímetres d'amplada i d'entre 12 i 15 metres de longitud disposat paral·lel a la muralla que correspon al pas de ronda i des del qual es vigilava la muralla. La importància del descobriment rau, segons els especialistes, en el bon estat de conservació del pas de ronda. El material ceràmic relacionat amb aquesta construcció és atribuïble al s. XVI, la qual cosa fa pensar que es va fer no gaire més tard

que la muralla. També s'han posat al descobert 3 metres d'alçat i 27 metres de longitud de la cara interna de la muralla, element que ha permès veure la seva tècnica constructiva.

Un forn i indicis d'un hipogeu

Des del passat 30 de gener s'ha iniciat una segona fase de la intervenció arqueològica promoguda per PUMSA que ha provat l'existència d'altres elements estructurals a la zona. En el procés d'excavació dins del solar, s'ha descobert la part corresponent a la combustió d'un forn que es troba molt ben conservada i la cronologia del qual es precisarà en un posterior estudi. També s'han trobat indicis del que podria ser un hipogeu tot i que caldrà avançar en les excavacions per certificar-ho.

Finalment, cal esmentar que s'han trobat un total de tres monedes en tot el jaciment, de les quals s'analitzarà la cronologia en el segon procés.

La transformació de Can Xammar

En els darrers temps, el sector de Can Xammar ha sofert canvis importants en l'entramat urbà. Es tracta d'un dels projectes més importants dels que han portat a terme els darrers anys PUMSA i l'Ajuntament de Mataró. La urbanització d'aquest espai de més de 9.600 m² ha significat la creació d'una plaça, d'un aparcament i habitatges, i també la recuperació del patrimoni de la ciutat. Properament, es preveu la construcció d'un edifici municipal destinat a usos terciaris.

D'altra banda, l'enderroc d'antics edificis ha permès l'esponjament del casc antic i l'obertura visual de l'antiga muralla del s. XVI. El projecte preveia, en una primera actuació, la urbanització de Can Xammar i, en segona instància, l'interior de l'illa sota la muralla del s. XVI. La transformació d'aquest espai reflecteix l'afany municipal per millorar dia a dia la qualitat de vida dels ciutadans mitjançant la recuperació del patrimoni històric de la ciutat i també de nous espais de lleure per a ciutadans i ciutadanes.

Protecció del Patrimoni Arqueològic i Històric de la ciutat

Així, doncs, un dels objectius principals de PUMSA és contribuir a la protecció del Patrimoni Arqueològic i Històric de la ciutat, recuperar la història de Mataró i millorar la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes. Per això l'entitat destina un 1% de la inversió anual en urbanitzacions que executa amb càrrec a tercers, a la recuperació del patrimoni de la ciutat. A més de la recuperació del sector de Can Xammar, ha portat a terme altres projectes com ara la de la Venus d'Iluro o Can Soleret.

Fitxa tècnica

Nom del jaciment: Baixada de Les Espenyes, 8

Ubicació: Mataró (Barcelona)

Coordenades UTM: X - 454051.71 | Y - 4599024.69 | Z: Entre 18,5 i 17 m.s.n.m.

Context: Zona urbana

Tipus d'intervenció: Preventiva terrestre

Classe d'activitat: Excavació amb sondeig

Data d'intervenció: Octubre del 2005

Promotor: Promocions Urbanístiques de Mataró, S.A. (PUMSA)

Equip tècnic:

Direcció - Esther Medina Guerrero

Dibuix - Esther Medina, Pilar Fernández

Arqueòlegs auxiliars - Marta Santandreu, Jesús Santos, Sergio Linares, Marjolaine de Muylder, Jordi Alsina, Iñaki Moreno, Miriam Esqué, Lluís Joan, Laia Santanach, José Espejo i Laura Arias.

Objectius de la intervenció i mètode de treball

Els objectius

La intervenció tenia com a objectius inicials l'excavació de dos sondatges arqueològics de 2 x 2 m: el primer, situat a la façana nord del solar; i, el segon, ubicat a la cara sud i delimitat per la muralla del s. XVI. A partir de les troballes localitzades, i una vegada observat l'abast espacial del jaciment, es va dur a terme una actuació més intensiva en la zona compresa entre el mur del pas de ronda i la muralla. Els treballs arqueològics de sondeig van tenir lloc entre els dies 11 i 31 d'octubre de 2005, i a partir del mes de novembre, l'excavació entre el pas de ronda i la muralla que encara es troba en curs.

El mètode del treball de camp emprat

La intervenció arqueològica ha seguit una metodologia sistemàtica i adequada. Mitjançant la metodologia de registre s'ha determinat la seqüència estratigràfica per establir la formació, delimitació i estructuració dels estrats i la seva possible destrucció posterior; i, també, per interpretar els processos sedimentaris i postdeposicionals que han tingut lloc a la zona. S'ha establert un registre detallat per analitzar de forma individualitzada totes les incidències dels estrats que configuren la zona excavada segons el sistema d'Unitats Estratigràfiques (UE) establert per E. C. Harris i A. Carandini.

En l'apartat planimètric s'han registrat en planta les UE més significatives i s'han confeccionat diverses seccions. La intervenció arqueològica ha estat posterior a l'enderrocament de l'edifici. La ubicació dels sondatges s'ha decidit en funció del potencial informatiu que oferia el solar; i, consegüentment, s'ha procedit a l'excavació i documentació d'un sondeig situat a la façana nord del solar i d'un altre al sud, delimitat per la muralla del s. XVI. S'ha descartat la zona central del solar per presentar un rebaix considerable com a conseqüència de la construcció d'un soterrani i d'unes escales superiors, elements que separaven la finca en dos nivells.

El material que apareix durant els treballs d'excavació segueix un tractament que contempla tres fases. En primer lloc es renta amb aigua i cada peça es sigla per deixar constància del seu lloc de procedència (nom del jaciment i any, UE a la que pertany). En segon lloc, es numeren les peces que presenten una forma identificable per individualitzar-les, mentre que les peces que presenten particularitats formals o decoratives es dibuixen. Finalment, s'agrupa el material per siglar-lo i classificar-lo.

La intervenció arqueològica, pas a pas

El primer sondeig destinat a valorar l'afectació de les restes patrimonials del carrer de la Baixada de Les Espenyes, 8 va tenir com a resultats la localització d'un mur de contenció (UE 1019) que formava el pas de ronda juntament amb la muralla (UE 1058) a la part nord del solar. Amb el segon sondeig, efectuat al sud del solar i a l'interior de la torre, es varen documentar uns murs amb disposició radial que funcionaven com a contraforts interns de l'estructura defensiva. L'excavació posterior ha proporcionat més informació sobre aquests elements arquitectònics.

El mur de contenció (fase 1)

Del mur de contenció, amb orientació SE i entre 50 i 52 cm d'amplada, se n'han documentat 12 m de longitud. El seu traçat presenta un estat de conservació desigual i l'alçat màxim conservat d'1,20 m correspon a la part nord del solar. Aquest fet es dona per la presència d'altres construccions amb cronologies més recents que han afectat aquest mur en diferents trams.

Pel que fa a la tècnica constructiva, està format amb pedres de mesura mitjana, rajoles de fang cuit fragmentades i algun fragment de teula romana, unides amb morter de calç de color ataronjat. Aquests elements es disposen en filades externes de pedres quadrangulares ben escairades, amb alternança de rajoles o teules retallades en forma quadrangular. L'interior està reomplert amb pedres petites, fragments de ceràmica i teula àrab lligades amb morter de calç.

El material ceràmic atribuïble al s. XVI desvetlla que aquest mur es va construir no gaire més tard que la muralla. L'estrat amb el que es va construir encara forma part dels reompliments intencionals que es van fer servir per edificar la muralla.

La muralla del s. XVI i el pas de ronda (fase 1)

Es tracta d'un pany intern de muralla de 30 m de longitud i 3,50 m d'alçat màxim conservat, que no ha estat modificat per estructures posteriors. El formen grans blocs granítics escairats amb tendència quadrangular. Els espais lliures que hi ha entre cada un dels blocs mostren pedres de petites dimensions i algun fragment de rajola de fang cuit; tots els elements estan lligats amb morter de calç de tonalitat groguenca i de consistència escassa.

L'ocupació més intensa de l'àrea en èpoques posteriors i, per tant, la presència més important d'elements construïts, explicaria el fet que no s'hagin pogut documentar nivells d'ús en el pas de ronda situat a la zona nord del solar. Tot i el seu estat de conservació precari, altres estructures localitzades a la zona de la torre plantegen la possible existència d'un nivell d'ús inferior. En aquest sentit s'ha evidenciat una capa de terra aportada per l'aixecament de la muralla amb material ceràmic del s. XVI, fet que concorda amb la cronologia de les fonts escrites.

El conjunt d'elements localitzats durant l'excavació són posteriors al s. XVII i l'estratigrafia presenta un pendent descendent en direcció sud de 3 m. A la zona sud del solar, a una cota baixa (13,60 metres sobre el nivell del mar) amb el mateix pendent, s'ha evidenciat una seqüència estratigràfica constituïda per diferents nivells de terra piconada (el primer és la UE 1068). A més, la presència d'un retall allargat (UE 1067) – amortitzat durant el s. XVIII (UE 1066)– fa que la seva relació física amb la muralla sembli inexistente. Aquest retall s'ha interpretat com algun tipus de canalització o drenatge per evitar l'erosió del pas de ronda i el deteriorament intern de la muralla.

La torre de defensa (fase 1)

La zona de contacte entre el pany de muralla i la torre es troba modificada per la presència d'una estructura construïda posteriorment; el que no ha permès establir una relació diacrònica o sincrònica entre ambdós elements. La UE 2025 és una estructura de planta circular de 2 m de diàmetre i 1,60 m d'alçat conservat, format per pedres irregulars de mesura mitjana i alguna rajola de fang cuit lligades amb morter de calç de tonalitat groguenca i de consistència escassa.

Aquest mur semicircular es recolza a la torre (UE 2026) i a la muralla UE 1058 modificada en aquest punt, sobre la qual es va practicar una obertura d'alçat rectangular amb els vèrtexs inferiors arrodonits. A cada banda de l'obertura hi ha extraccions de pedres i morter que formen un encaix, possiblement per a la col·locació d'una porta. L'amortització constituïda per textures de terra diferents (UE 1060, UE 1069) presenta material

ceràmic atribuïble al s. XVIII. Aquests estrats cobreixen un paviment, documentat a la cota 12,76 metres sobre el nivell del mar, format per petites pedres compactades amb calç de color blanc de consistència flonja (UE 1070).

Sota el paviment hi ha un estrat d'argiles de color granat amb carbons (UE 1071), retallat per la construcció de l'estructura 2025 que hauria servit d'accés als diferents nivells del pas de ronda a través d'una escala –potser de cargol– que no s'ha conservat. Aquesta capa ha proporcionat material ceràmic corresponent a les darreries del s. XVI; el qual,

provablement, correspon a terra aportada intencionalment per a la construcció dels murs radials de la torre.

A l'interior de la torre s'han evidenciat cinc murs amb disposició radial (UE 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013). Tres d'aquests murs (2011, 2012 i 2013) tenen una amplada de 70 cm i dos d'ells (2009 i 2010) fan entre 80 i 90 cm. Aquest dos últims estan alineats amb els corresponents trams de muralla: 2009 amb el tram que es troba en procés d'excavació, UE 1058; i 2010 amb la muralla recentment restaurada de migjorn.

Durant la intervenció s'ha excavat l'interior dels espais triangulars generats durant la construcció d'aquest murs. En tots ells s'ha evidenciat –a una cota molt similar– la presència d'una preparació de pedres i morter de calç que, inicialment, s'ha interpretat com a nivell de construcció dels diferents murs. És possible que s'aixequin els murs en fases i s'afegeixi terra a mesura que es guanya alçada ja que amb aquest sistema no cal la construcció de bastides.

Entre els murs 2010 i 2011 s'ha retirat una capa d'argiles amb matriu sorrenca de color marró clar i abundants restes de morter disgregat (UE 2008), que cobreix una preparació formada per petites pedres compactades amb morter de calç de color blanc i textura tova (UE 2027). En aquest sector s'ha continuat l'excavació per sota d'aquest estrat amb la voluntat d'observar la continuïtat dels murs i esbrinar la tècnica constructiva.

S'ha excavat parcialment una capa d'argiles de color granat i amb presència de carbons (UE 2028) i s'ha confirmat la continuïtat dels murs. El material ceràmic associat a aquestes capes pertany a les darreries del s. XVI (decoracions amb reflex metàl·lic), malgrat que presenta abundant material residual del s. XV (Blava de Barcelona) i ceràmica i altres materials constructius d'època romana.

Entre els murs 2011 i 2012 s'ha trobat una capa de terra aportada de característiques similars (UE 2007), que cobreix una preparació de pedres i calç (UE 2016). El material ceràmic recuperat pertany a la cronologia esmentada. Entre els murs 2012 i 2013 s'ha excavat la UE 2005, que cobreix una capa de calç i pedres (UE 2017).

L'excavació de la zona entre els murs 2013 i 2025 encara es troba en curs, malgrat que es va documentar parcialment durant els sondatges. Es va documentar una capa d'argiles amb matriu sorrenca de color marró clar amb restes de morter disgregat (UE 2006) de la que es va recuperar ceràmica decorada amb reflexes metàl·lics. Aquest estrat cobreix una preparació de morter i pedres (UE 2018).

Reorganització de l'espai durant els s. XVIII i XIX (fase 2)

En aquesta etapa finalitza l'ús del pas de ronda i es condiona la zona amb finalitats edificatòries. A nivell arqueològic això es manifesta en l'aportació de diferents capes de terra que intenten salvar l'orografia original del terreny, que fa pendent descendent en direcció sud.

A l'espera d'una anàlisi detallada del material ceràmic recuperat per precisar la cronologia dels diferents estrats excavats, cal esmentar que les UE 1018, 1041, 1045, 1060 i 1061, amb característiques sedimentològiques similars, es varen formar durant el s. XVIII per preparar la zona abans de la construcció de diferents estances relacionades amb la masia de Can Xammar. Prova també d'aquesta transformació de l'espai són els reompliments amb ceràmica del s. XVIII de l'estructura 2025 i del retall 1067.

Damunt d'aquestes capes es construeixen diversos murs que formen, inicialment, un àmbit de planta rectangular que ocupava la meitat nord del solar actual. Està constituït pels murs UE 1038 (que es recolza a la muralla 1058) i UE 1039 (que podria recolzar-se al mur de façana). Aquest espai es compartimenta mitjançant la construcció del mur UE 1025.

La tècnica constructiva dels murs 1038 i 1039 presenta algunes analogies. La part externa la formen pedres de grans dimensions de factura irregular; mentre que l'interior està farcit de petites pedres i fragments de rajola. Aquests elements estan lligats amb morter de calç de color beige i textura flonja. El mur UE 1025 es compon de pedres de mesura mitjana, de factura irregular amb tendència quadrangular, i alguns espais s'han reomplert amb material constructiu molt fragmentat (rajola, teula o pedra) i lligat amb morter de calç i abundant sorra de color ataronjat de considerable solidesa.

Quant a l'ús i construcció d'aquests àmbits s'han documentat dues estructures de planta rectangular que han estat interpretades com a pasteres per a l'elaboració de morter. Consisteixen en un retall rectangular de fondària escassa (20 ó 30 cm) situat al nord (UE 1046) i al sud del solar (UE 1049), que conserva un revestiment de calç del que es desconeix si és funcional o residual (UE 1043 i 1048).

Ambdues estructures semblen amortitzades durant el s. XVIII (UE 1044 i 1050, respectivament). També s'ha documentat la presència d'una fresquera de petites dimensions formada per una caixa rectangular amb coberta de volta de canó de rajoles,

lligades amb morter de calç de color rosat i un paviment del mateix material (UE 1062). Per a la construcció d'aquest element es va perforar la muralla.

Durant el s. XIX es produeix una nova subdivisió de l'espai, a partir de la construcció del mur UE 1001 i de l'estructura de funció indeterminada, que es recolza a la muralla, formada pels murs UE 1027, 1028 i 1029. Per a la seva edificació fou necessari enderrocar parcialment el mur de contenció del pas de ronda UE 1019, i com a conseqüència es varen formar diferents capes amb abundant material constructiu de rebuig. Són les UE 1017, 1026, 1030, 1031, 1034, 1035, 1036, 1037 i 1040.

Per sobre d'aquests estrats es va documentar un paviment de calç ataronjada de gran consistència (UE 1016) relacionat amb l'ús d'aquests elements. Fou abandonat a finals del s. XIX, amb les amortitzacions UE 1011 i 1013. La nova compartimentació de l'espai també es correspon amb la construcció d'una paret mitgera a la part sud del solar, de 20 cm d'amplada i 14 m de longitud (UE 1053), feta amb maons lligats amb morter de calç de color blanc. Aquest element divideix l'espai de la torre en dos àmbits de dimensions similars. Per a la seva edificació s'hi varen aportar terres amb l'objectiu de preparar el terreny (UE 1055).

La planificació d'un sistema de clavegueram que va afectar parcialment les estructures relacionades amb la muralla, també correspon a aquest període. La que va ser probablement una fossa sèptica (UE 1051) va provocar l'eliminació parcial de la UE 1019; la canalització UE 1014 va afectar el mur UE 1025; les clavegueres i imbornals de l'interior de la torre (UE 2002, 2019 i 2022) van ocasionar la contaminació sedimentològica dels estrats que la farceixen.

Del s. XX hi ha evidències de l'ús del sector sud del solar com a soterrani. La UE 1059 són les restes d'un mur que formava part del tancament a la banda de migjorn. També s'han documentat les restes d'un arrebossat en els murs 1038 i 1039, amb un reompliment a la banda oest format com a conseqüència de l'acopi de runa d'una obra recent.

Intervencions fetes a Can Xammar

Les darreres intervencions arqueològiques han possibilitat la incorporació de noves dades relacionades amb el conjunt del jaciment de la ciutat romana d'Illuro i també les de les transformacions urbanes posteriors. Al llarg dels anys s'han recollit nombroses referències a les restes arqueològiques relacionades amb el sector de Can Xammar.

Carrer d'en Xammar. Campanyes 1964-1968. Marià Ribas

Es van localitzar els mosaics i restes de les habitacions romanes. S'identifiquen diverses conduccions d'aigua, una habitació semicircular i els mosaics que actualment s'exposen al Museu de Mataró.

Carrer d'en Xammar. Sondatges de 1970. Francesc Gusi

L'excavació es va fer on es pensava que hi havia una de les habitacions de la mansió romana "Vil-la Natalis". Es fan diversos sondatges i es documenten restes de l'edifici anomenat B, documentat per Joaquim Pera i localitzat i excavat l'any 2002.

El Carreró, 43-45 (Can Ximenes), 1982. Josep Antoni Cerdà

Es documenten restes de l'època tardorepublicana (diferents estrats i construcció de la xarxa de clavegueram); època d'August (construcció de l'empedrat i de l'estructura romana que amortitza una claveguera secundària); primera meitat del s. II dC (estrat que amortitza l'empedrat i la construcció romana); final s. III - inici IV (amortització de la claveguera del Cardo Maximus) i s. V. (important nivell de farciment).

Recolzada del Carrer d'en Pujol, 1987. Joaquim Garcia i Isabel Carpio

Es documenten cinc fases cronològiques que van de l'època tardorepublicana a l'època moderna. S'identifica un tram del carrer "Cardines" de la ciutat romana d'Illuro, pel qual passava una claveguera on en convergien altres de domèstiques. Es posa de relleu que a mitjans del s. I aC es construí la claveguera del Cardo Maximus i el seu paviment. En els s. II-III s'anivella de nou el carrer fins que s'amortitza al s. V.

Carrer Sant Cristòfor, 10 (Bar Oliveras), 1987. Josep Antoni Cerdà i Joaquim Pera

S'identifiquen tres fases cronològiques: Època tardorepublicana (mur únic relacionat amb un criptòptic que data del moment de fundació de la ciutat); època tardorromana (diversos estrats d'aportació pluvial i un altre relacionat amb el desmantellament d'un mur); època moderna (estrat d'anivellament del s. XVI i mines d'aigua, estructura rectangular, restes de la casa enderrocada i 8 tambors de columna relacionats amb l'edifici porxat situat en aquest indret).

Plaça de la Peixateria, 1987. Joaquim Garcia i Isabel Carpio

S'identifiquen dues fases cronològiques: època romana i dues de modernes i contemporànies (època d'August i època Baix Imperial i s. XV-XVII i XX). En el moment de les excavacions s'interpreta que quedava fora de la ciutat romana. Excavacions posteriors al carrer Barcelona han comprovat que aquesta zona estava dins la ciutat.

Can Xammar, 1987. Joaquim Pera

S'estableixen dos sectors. Sector 1: edifici d'època romana amb una habitació subterrània, colmatada en un espai de temps molt curt, entre finals d'època Juli-Clàudia i inicis d'època Flàvia. Sector 2: Es documenta una segona habitació de les mateixes característiques que les documentades al sector 1.

Carrer Sant Cristòfor, 12 (Can Puig/Can Fullerachs), 1989. Joaquim Garcia, Josep Antoni Cerdà i Joan Banús

Durant l'excavació s'identifiquen sis fases cronològiques (d'època romana) que van des del mitjans del s. I aC fins al s. V dC. Es localitza un tram del Cardo Maximus amb la claveguera central i les dues línies de façana.

El Carreró, 47, 1990. Joaquim García i Santiago Pérez

Es documenten diverses fases que van de l'època d'August al s. XX: Època d'August - s. II dC (empedrat de la finca contigua, habitatges amb façana al Cardo Maximus i xarxa de clavegueram); s. III (estrats d'anivellament); s. IV. (amortitzacions de fosses); segona meitat del s. XIV (restes del període baix-medieval); s. XV (terraplens i anivellaments); s. XVI (excavació d'una estructura que pot ser un forn de vidre); s. XVI- XVII – XVIII (estrats corresponents a la destrucció i anivellament dels estrats anteriors, un pou circular, dos murs, un cup i un dipòsit) s. XIX-XX (estructures relacionades amb el Cardo Maximus: clavegueram, edifici d'habitatges (època d'August) i diverses remodelacions datades a l'època medieval i moderna).

Carrer Nou, 54, 1990. Isabel Carpio, Esther Gurri i Joaquim Garcia

Es documenten 62 unitats estratigràfiques corresponents a diferents fases: Tardorrepublikà s. II dC (conjunt d'àmfores, mur, paviment i claveguera domèstica); s. II - IV dC (remodelació d'una estança que encaixa una dolia com a magatzem); s. IV-mitjans s. V dC (fossa, canalització de terrissa i estrat que amortitza la zona); s. XVI – XVII (mur, estrat i fossa amortitzada al tercer quart del s. XVI); s. XVII –XVIII –XIX (anivellament i construcció d'un mur, dipòsit i pou mort); s. XVIII – XIX – XX. (anivellament i construcció d'un edifici el 50 aC amb façana al Cardo Maximus).

Carrer d'en Pujol, 51, 1990. Joan Banús, Isabel Carpio, Joaquim García, Santiago Pérez

Es documenten diverses fases que van de l'època republicana al s. XX: Època tardorrepublikana (estrat d'anivellament, mur i ceràmica campaniana); època alt imperial (estrats d'anivellament, dues clavegueres domèstiques, mur, dos paviments de terra batuda, forn i l'amortització del sector); època tardorromana (estrat d'anivellament, estrat d'amortització i construcció d'un mur); s. XVII-XVIII (paviment, premsa, dipòsit, retalls i fosses del s. XVIII); s. XIX-XX (reforma del pati, pou i font).

Carrer de Barcelona, 55-57 (Can Castany), 1990. Joaquim García, Josep Antoni Cerdà i Joan Banús

Es distingeixen tres fases cronològiques: època tardorrepublikana, època d'August i època moderna. Es descobreix un nou tram de la claveguera romana del Cardo Maximus, els fonaments d'una estructura de 5,60 x 3,20 m relacionada amb un possible arc i la línia de façana romana. Els estrats moderns es relacionen amb el terraplenament i anivellament de les terres on es construiria la casa enderrocada el 1990.

Carrer d'en Pujol, 43-45, 1994. Eva Chadwick, Xavier Cela i Carme Puerta

Sis fases cronològiques: Època tardorepublicana (estructures recolzades sobre estrats d'origen al·luvial amb ceràmiques campanianes B i magatzem amb dolies); època d'August (murs que formen estances i claveguera petita i tresoret d'*aurei* dels anys 51/52-54 dC); fase Antonina (remodelació dels àmbits de la fase anterior i construcció d'un forn); s. IV (estrats d'amortització i enderroc del forn); època tardorromana (estrats d'anivellament, magatzem *tabernae* i remodelacions urbanístiques).

Carrer Na Pau , 1997. Xavier Cela, Imma Subirachs

En el procés d'excavació es va documentar part d'un *cardine* amb la claveguera i unes habitacions que, posteriorment, s'han documentat al carrer Na Pau.

Can Xammar, 1998 - 2000. Montserrat Freixa, Francesc Florensa i Francesc Busquets

A la zona que limita amb la Baixada de Les Espenyas es documenta part del mur perimetral de l'edifici dels mosaics de Can Xammar, una claveguera i diversos àmbits.

Carrer Sant Cristòfor, 10 (Can Pinós), 2000. Francesc Florensa

Anteriorment s'havien excavat solars propers (Carrer Pujol i Sant Cristòfor) que aportaren dades sobre la configuració del *Cardo Maximus* i els seus voltants. Es documenta part d'un mur de l'època fundacional que forma part d'una gran edificació.

Carrer Palau, 2002. Miquel Gurrera

S'identifiquen les fases: s. XIX-XX, s. XVII i s. I aC. – s. IV dC. (torre, *praetorium* i porta fortificada, la ceràmica i els materials permeten datar aquestes construccions i la de la muralla romana d'Iluro –entre el 80 i el 70 aC.– i la d'abandonament, finals del s. IV dC).

Carrer d'en Xammar (Can Damià), 2002. Oscar Matas

Amb fases cronològiques que van del s. I aC fins a època tardorromana, es localitzen diferents tipus d'estructures: des de les bases del que sembla un espai porxat amb habitacions i xarxa de clavegueram. També es localitza un retall del s. V-VI.

Carrers Na Pau, Sant Cristòfor i Xammar. 2002. Ariadna Travesset i Roser Pou

S'identifiquen diferents fases constructives de la ciutat romana (s. I aC – s. VI dC). Es documenten dues cabanes neolítiques i habitacions romanes possiblement relacionades amb el *macellum*. Es determinen les mesures i el criptopòrtic que aprofita el desnivell del terreny natural; es documenten remodelacions i arranjaments de l'època d'August, es localitzen dues dependències subterrànies i s'identifiquen estructures del s. III dC i retalls del s. VI dC; en un d'ells es localitzen les restes de la Venus d'Iluro.

Baixada de Les Espenyas, 2-6. 2003. Roser Pou

Identificació d'un dels murs del conjunt de les termes romanes de Can Xammar i la claveguera. Es documenten tres retalls del s. IV) i murs dels soterranis de l'antiga casa del solar (s. XVII).

Carrer d'en Xammar, 4. 2003. Roser Pou

Aporta dades sobre la destrucció d'estructures anteriors al s. V dC. i el reaprofitament de materials constructius. Es documenta una sitja dels s. II-III dC, la fonamentació d'un mur del s. V dC o posterior, un retall irregular del s. V dC i estrats corresponents al rebaix.

Intervencions fetes a la muralla de Mataró

La Riera. 1996. Miquel Gurrera i Francesc Busquets

Es descobreix part de la fonamentació de la muralla del s. XVI que envoltava la ciutat i els fonaments del Portal de Barcelona, un dels accessos principals al recinte emmurallat.

C/ Sant Pere Més Alt, 7, 9 i 11, 1997. Marc Jiménez

Es documenta un pany de muralla de 20 m de longitud i 6 m d'alçada.

Muralla dels Genovesos. Juny 1997. Marc Jiménez

Es documenten els fonaments de la muralla i situats a 60 cm sota el carrer.

Muralla dels Genovesos. Novembre 1998. Isabel Fernández del Moral Delgado

Intervenció arqueològica amb la finalitat de reforçar els fonaments d'aquesta muralla de 23,45 m de llargada interna i 24,77 m per la part del carrer i amplada de 50 cm.

Consolidació i restauració d'un tram de la muralla dels Genovesos, 1998. Manel Salicrú

Consolidació i restauració de les patologies constructives d'aquest tram de muralla.

Sondejos a la Muralla de Can Xammar. 1998. Francesc Busquets

Documentació d'un nivell de circulació que hauria estat funcionant fins el s. XVIII i que està relacionat amb la construcció de la muralla de finals del s. XVI.

Seguiment dels rebaixos de terres a la cara externa de la muralla de Can Xammar. Març 1999 i de Gener a Març del 2000. Montse Freixa

S'arriba als fonaments de la muralla i s'identifiquen els dos nivells de circulació: el paviment associat al moment de construcció de la muralla i el nivell de circulació del s. XVIII, situat 120 cm. per damunt del camí inicial.

Delimitació i documentació de les estructures de l'antiga masia de Can Xammar. 2000. Montse Freixa

Es constata que la construcció de la muralla s'inicia en aquest sector, que es fa un pas de ronda, que la muralla es reforma a finals del s. XVII i que queda inutilitzada el s. XVIII.

Muralla dels Genovesos, 2000. Marc Jiménez

Es localitza un sistema de conducció d'aigües de l'època de construcció de la muralla.

La Riera. 2004. Roser Pou

Es documenta un pany de muralla d'uns 150 cm de llargada, uns 90 cm d'amplada i es va poder documentar fins a uns 40 cm de fondària.

Sondejos al tram de la Muralla de Mataró entre la Baixada de les Escaletes i Can Xammar, 2004. X. Cela

Es concreta la cronologia de diferents elements constructius i es recopilen dades que permeten conèixer millor l'evolució urbana de la ciutat de Mataró.

Recuperació del Patrimoni Arqueològic i Històric

La Confianza, les façanes de la masia de Can Xalant o el pati del Centre d'Acollida són alguns dels edificis emblemàtics de Mataró, rehabilitats i conservats per PUMSA en els darrers anys. L'empresa municipal destina un 1% de la inversió anual d'urbanitzacions que executa amb càrrec a tercers, a la recuperació del patrimoni de la ciutat.

Prospeccions arqueològiques

PUMSA porta a terme estudis dels terrenys en totes les seves actuacions urbanístiques. Això, li permet conèixer si en el subsòl hi ha restes arqueològiques. La tasca feta fins ara fa palès l'interès de la companyia en la recuperació del passat històric més enllà del que obliga la normativa vigent.

El sector de Can Xammar, on es pot observar la muralla del s. XVI des de l'interior de l'aparcament, la Venus d'Iluro o Can Soleret son alguns dels resultats d'aquestes prospeccions arqueològiques; les quals posen de manifest la tasca de rehabilitació i conservació del llegat històric dut a terme per PUMSA durant aquests anys.

Can Xammar. Data d'entrada: 15/02/2004. Darrera modificació: 15/02/2004. Descripció: Reurbanització de la Plaça Can Xammar. Inici d'obres: 01/05/2002. Acabament d'obres: 01/07/2003. Inversió: 606.356€. Empresa constructora: Pavibar – IOMSA. Tècnic: German C. Bellini. Director de l'obra: Daniel Montoya, tècnic municipal. Indicis arqueològics: Sí. Superfície total: 1.950m².

Can Soleret. Data d'entrada: 19/12/2003. Darrera modificació: 03/03/2004. Descripció: Urbanització de l'espai qualificat terciari, delimitat per la C-32 i l'Avinguda dels Països Catalans. Inici d'obres: 01/01/1997. Acabament d'obres: 01/01/1998. Inversió: 4.507.591€. Empresa constructora: FOMENTO CONSTRUCCIONES Y CONTRATAS, S.A. Director de l'obra: Jordi Bellmunt i Jordi San Millán. Indicis arqueològics: Sí. Data de prospeccions: 01/11/1993. Tipus d'actuació arqueològica: Prospecció, sondejos i excavació d'urgència. Resultats de la prospecció: Positiu. Límit d'una propietat rural d'època romana (s. I dC), senyalitzat per una línia de colls d'àmfores clavades al terra. M² de sòl públic verd: 80.000. Superfície total: 93.835m².

Cirera Nord (Sector C1) (C. Comercial i Hospital). Data d'entrada: 03/03/2004. Darrera modificació: 03/03/2004. Descripció: Urbanització d'espais destinats a Equipaments i Comercial. Inici d'obres: 01/09/1995. Acabament d'obres: 01/09/1998. Inversió: 4.507.591€. Empresa Constructora: EMASA. Director de l'obra: GPO. Indicis arqueològics: Sí. Data prospeccions: 01/03/1995. Tipus d'actuació arqueològica: Prospecció, sondejos i delimitació del jaciment. Resultats de la prospecció: Jaciment de les Piques. Localització de sitges d'època ibèrica (s. III - II aC.) en un indret on posteriorment (vers el 50 aC.) s'aixecà un nucli rural destinat a l'agricultura que es transformà poc després en una vil·la romana que perdurà fins el s. VI dC. Superfície total: 250.000m².